

DOPRINOS TUMAČENJU I IMPLEMENTACIJI EUROPSKIH STANDARDA I SMJERNICA (ESG) U VISOKOM OBRAZOVANJU U BiH

CONTRIBUTION TO THE INTERPRETATION AND IMPLEMENTATION OF EUROPEAN STANDARDS AND GUIDELINES (ESG) IN HIGHER EDUCATION IN B&H

Mr. Ibrahim Plančić,
menadžer za kvalitet
Univerzitet u Zenici

Alim Abazović,
koordinador za osiguranje kvaliteta
Univerzitet "Džemal Bijedić" u Mostaru

REZIME

Jedan od značajnijih momenata poslijeratnog razvoja visokog obrazovanja u BiH je potpisivanje Bolonjske deklaracije. Dugo vremena reformske aktivnosti su predstavljale usamljene pokušaje pojedinih visokoškolskih institucija bez šire institucionalne podrške i sinhronizacije brojnih aktivnosti u ovom području. Usvajanjem Okvirnog zakona o visokom obrazovanju i formiranjem državne Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta situacija se značajno promijenila. Međutim, institucionalne slabosti visokoškolskih institucija na implementaciji internog sistema osiguranja kvaliteta kao jednog od ključnih bolonjskih principa još uvijek jako izražene. Ovaj rad pokušava da približi i razjasni predmetnu problematiku prije svega akademskom osoblju i drugim pojedincima zainteresovanim za razvoj visokog obrazovanja, ali i da preporuči neke od osnovnih mjera institucijama koje pokušavaju da se što prije preurede i svoju djelatnost dovedu unutar usvojenih Kriterija za akreditaciju visokoškolskih ustanova.

Ključne riječi: osiguranje kvaliteta (QA), europski standardi i smjernice (ESG), visoko obrazovanje, visokoškolske institucije, kriteriji za akreditaciju, QA indikatori

SUMMARY

One of the most significant moments of postwar higher education development in BiH is signature of the Bologna declaration. For a long time, reform activities were representing isolated attempts of individual institutions without wider institutional support and synchronization of numerous project activities in this area. By adoption of Framework law on higher education and by forming Agency for Development of Higher Education and Quality Assurance and the situation has significantly change. Nevertheless, institutional weaknesses of higher education institutions on implementation of internal quality assurance as one of the key bologna principles are still very significant. This work is trying to approach and clarify concerned issues first of all to academic staff and other individuals interested for development of higher education, and as well to recommend some of the basic measures to institutions that are trying to readjust themselves as soon as possible and to lead themselves within criteria for accreditation.

Keywords: quality assurance (QA), European Standards and Guidelines ESG, higher education, higher education institutions, criteria for accreditation, QA indicators

1. UVOD

Bolonjski proces (1990-2010), kao najznačajnija obrazovna reforma u Europi, ima za osnovni cilj harmonizaciju visokog obrazovanja u zemljama potpisnicama deklaracije i stvaranje

"europske zone visokog obrazovanja" (EHEA) u kojoj će vladati prepoznatljivi, harmonizirani i međusobno priznati principi. BiH je potpisala Bolonjsku deklaraciju 2003. godine i time prihvatila osnovna načela ovog dokumenta: lako čitljivi i uporedivi stepeni, dvociklično obrazovanje (kasnije transformisano u trociklično), europski kredit transfer sistem (ECTS), mobilnost i europska saradnja u visokom obrazovanju i osiguranje kvaliteta (QA). Kako je Bolonjski proces odmicao to je značaj osiguranja kvaliteta sve više naglašavan (Prag 2001., Berlin 2003., Bergen 2005., London 2007., Leuven 2009.). Okvirni zakon o visokom obrazovanju (OZVO) je usvojen 2007. godine i uspostavio je određena tijela: Rektorsku konferenciju, Centar za priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja (CIP), te Agenciju za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta u Bosni i Hercegovini (HEA). Nakon donošenja ESG-a, (Bergen, 2005.) u BiH se počelo implementirati nekoliko većih međunarodnih projekata. U reformskom aspektu jedan od najznačajnijih jeste zajednički projekat Vijeća Europe i Europske komisije u BiH – SHE II koji je rezultirao, između ostalog, kreiranjem možda i najvažnijeg dokumenta pod nazivom "Standardi i smjernice za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju u BiH" (ESG za BiH) usvojenog kasnije i od strane Vijeća ministara BiH početkom 2008. godine. Ovi standardi sastoje se od standarda i smjernica za interno QA, eksterno QA i vanjsko QA. Navedeni dokument ESG za BiH je strukturiran tako da daje cjelovit pregled standarda i smjernica jer pored svakog od standarda i pratećih smjernica koje objašnjavaju njegove zahtjeve, određeni su i pokazatelji koji ilustruju prikupljene dokaze ili mjerila provedbe i koji naznačavaju kako se dostignuti standardi mogu demonstrirati. Za razliku od ESG-a nemaju dio koji se odnosi na osiguranje kvaliteta agencija.

2. IDENTIFIKACIJA KLJUČNIH SLABOSTI U VISOKOM OBRAZOVANJU BIH SA ASPEKTA OSIGURANJA KVALITETA JAVNIH VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA

Kao što je poznato Bosna i Hercegovina se pridružila Bolonjskom procesu 2003. godine. Tek nakon nekoliko godina (2007.) usvojen je i Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini. Uvidjevši da se reformski procesi u BiH realizuju sa velikim teškoćama i relativno sporo, zahvaljujući podršci Europske Unije, Vijeća Europe i drugih organizacija koje djeluju u BiH bh univerziteti su na vrijeme počeli da razvijaju svijest o potrebi za reformama, da planiraju i donose strateške dokumente sa reformskim pristupom. U jesen 2003. godine sedam javnih univerziteta u BiH pozvali su Europsku asocijaciju univerziteta (EUA) da obavi institucionalnu ocjenu svakog univerziteta. Svrha ove ocjene je bila da se pomogne svakom univerzitetu da identificira ostvareni reformski napredak, i da se podcrtaju koraci koje je trebalo poduzeti u daljem razvoju i implementaciji reformskih procesa. Početkom 2006. godine svi javni univerziteti u BiH su učestvovali u Tempus projektu "Osiguranje kvaliteta na bh. Univerzitetima". Jedan od najznačajnijih ciljeva projekta, a koji je u potpunosti ispunjen se odnosio na potrebu da se na svakom javnom univerzitetu u BiH oformi kancelarija (ured, centar, i sl.) za QA i izvrši edukacija i obučavanje osobe koja će rukovoditi ovom kancelarijom za implementaciju QA sistema. Po uspješnom okončanju ovog projekta, javni bh. univerziteti su učestvovali u nizu međunarodnih projekata koji se direktno ili indirektno bave QA. Posebno se mogu izdvojiti zajednički projekti Vijeća Europe i Europske Komisije u BiH "Strengthenig higher education in BiH" I, II, III, kao i tempus projekat "Od osiguranja kvaliteta do razvoja strategija" u okviru kojeg su na javnim bh. univerzitetima razvijene strategije i institucionalne politike u oblasti kvaliteta. Uključivanjem u različite međunarodne projekte javni bh. univerziteti su otišli i korak dalje šireći "priču" o kvalitetu pored institucionalnog na nivo studijskih programa. Zahvaljujući i nekolicini drugih internih i međunarodnih projekata razvoj QA sistema na bh. univerzitetima je postupan i danas očigledno postaje vidljiv. Zapažen angažman i doprinos razvoju svijesti i institucionalnoj kulturi kvaliteta na bh javnim visokoškolskim u ovom periodu dala je i novoformirana Agencija (HEA). Ona je u relativno kratkom vremenskom periodu od svog uspostavljanja i u saradnji sa visokoškolskim ustanovama u BiH i drugim partnerima učinila velike napore na promociji

kvaliteta. S tim u vezi značajno je istaknuti da su uz visokog nivo koncenzusa svih zainteresiranih i široku javnu raspravu usvojeni Kriteriji za akreditaciju visokoškolskih ustanova u BiH, dok se usvajanje Kriterija za akreditaciju studijskih programa (uključujući i DL način studiranja) očekuje u skoroj budućnosti.

I pored svega učinjenog očigledno je da BiH kao što kasni u većini drugih oblasti na njenom europskom putu značajno zaostaje i u oblasti systemske uspostave kulture kvaliteta u visokom obrazovanju. Opšte je poznato da je među najvećim problemom visokog obrazovanja na javnim bh. univerzitetima nedovoljno izdvajanje finansijskih sredstava za njihov rad i strateški razvoj. Međutim, sa aspekta bolonjskih zahtjeva u pogledu QA velikom slabošću bh visokog obrazovanja može se identificirati pored nemogućnosti sistemskog institucionalnog djelovanja zbog njegove fragmentiranosti i nedovoljno znanja, a s tim u vezi i nedovoljno razvijena svijest o kvalitetu uopće, a posebno o QA sistemu. Uz nedovoljnu informisanost nadležnih ministarstava i drugih "stakeholdersa" o potrebi, značaju i njihovoj ulozi u QA sistemu i relativno slaba iskorištenost dostupnih EU i drugih programa posvećenog ovom segmentu reformskih procesa u visokom obrazovanju su ključne interne slabosti javnih bh. univerziteta u ovom segmentu.

Svako odugovlačenje implementiranja principa kvaliteta ili nastavljanja kontinuiranog rada na unapređenju kvaliteta svih segmenata djelovanja vš institucija, kao i ne postojanje spremnosti za otvorenu diskusiju o kvalitetu u vš prostoru BiH može predstavljati izuzetno veliku prijetnju kako pojedinim visokoškolskim institucijama tako i visokom obrazovanju u cjelini. Nedovoljna harmoniziranost pozitivnih zakonskih rješenja u oblasti visokog obrazovanja na različitim nivoima državnog ustroja BiH i stim u vezi nepostojanje jedinstvenog pristupa ovoj problematici takođe predstavlja veliku prijetnju visokoškolskim ustanovama BiH i naporima za uključivanje njenog visoko školskog prostora u EHEA.

Stoga se može zaključiti da su ogromne i raznolike mogućnosti efikasnog razvoja visokog obrazovanja koje treba iskoristiti u BiH. Primjeri dobre prakse zemalja iz okruženja svakako predstavljaju mogućnost unapređenja kako cjelokupnog sistema visokog obrazovanja u BiH tako i njegovih pojedinih segmenata, a posebno onog vezanog za QA. Ključna aktivnost u tom pogledu je dodatno obrazovanje o i za kvalitet svih zainteresiranih strana uključenih u proces visokog obrazovanja s ciljem razumijevanja i potpunijeg shvatanja problematike kvaliteta. Gotovo svakodnevno našoj zemlji se otvaraju nove mogućnosti participacije u različitim EU i drugim programima posvećenim kvalitetu koje treba maksimalno koristiti i na što efikasniji način.

3. KRITERIJI ZA AKREDITACIJU VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA U BiH I MOGUĆI NAČINI NJIHOVOG ISPUNJENJA

Europski standardi i smjernice-ESG u BiH su pretočeni u dokument koji je uz veliku pomoć visokoškolskih ustanova i drugih zainteresiranih strana izradila HEA kao Kriterije za akreditaciju visokoškolskih ustanova (Kriteriji). Danas je očigledno da će se Kriteriji primjenjivati u budućem procesu akreditacije visokoškolskih institucija u BiH.

Kriteriji obuhvataju: razvoj i strategiju visokoškolske ustanove, upravljanje, unutrašnje osiguranje kvalitete i kulturu kvaliteta, procedure za osiguranje kvalitete studijskih programa, procedure za ocjenjivanje studenata, ljudske resurse, kvalitet fizičkih resursa, informacijski sistemi, prezentaciju informacija za javnost i međunarodnu suradnju.

Zajednička odrednica za sve navedene Kriterije odnosi se na dostupnost dokumentacije koja bi se koristila kao "dokaz" za njihovo zadovoljavanje i ispunjenost.

Stoga se kao generalna preporuka u tom pogledu može sugerisati da svi dokumenti, odluke, zapisnici, analize i ostali propisi treba da budu dostupni na web stranici institucije bilo kao javni sadržaj (npr. zakonska rješenja, statuti, organizaciona shema, itd.), ili kao sadržaj zaštićenog ili ograničenog pristupa (analize, razni interni izvještaji, dokumenti i sl.). Za dokumente postavljene on-line na bilo koji način potrebno je referisati u samoevaluacionom izvještaju na mjestu na kojem je potrebno na način da se predstavi link koji jednostavnim klikom vodi do

pregleda ili preuzimanja željenog dokumenta. Transparentnost u radu visokoškolske institucije, kao i odgovornost zaposlenih treba da bude jasna i očigledna u svim segmentima djelatnosti od unosa podataka do kreiranja strateških dokumenata i određivanja pravaca razvoja.

U slučaju da određeni kriteriji ne budu zadovoljeni na određenoj instituciji, logičnim se čini izrada akcionog, operativnog plana sa definisanim mjerama koje vode njegovom ispunjenju u tačno definisanom roku i sa preciziranim nosiocima aktivnosti. SWOT ili sličnu analizu je potrebno provoditi redovno, planski i sistematski na svim nivoima i u definisanim vremenskim razmacima. U nastavku se daje kratak osvrt na pojedine kriterije uz pokušaj prepoznavanja ključnih aktivnosti koje visokoškolske institucije trebaju i mogu uraditi kako bi iste zadovoljile. Prvi kriterij zahtjeva da visokoškolska ustanova treba da ponudi informacije o razvoju strateških dokumenata, te odgovoriti na pitanja: ko, kada, kako i na koji način usvaja iste. Pored dokumentiranih dokaza sa sjednica organa koji su usvojili strateške dokumente, potrebno je kreirati i usvojiti dokument koji detaljnije opisuje osnove strateškog planiranja na instituciji, kao što su: način i metodologija usvajanja, partneri koji se konsultiraju, tijelo koje je usvaja, kako se realizuje, kako se prati ispunjenost strateških ciljeva, i sl. Od izuzetne je važnosti definisati misiju i viziju razvoja visokoškolske ustanove, koje će služiti kao osnova za bilo koje planiranje. Ovoj problematici se na visokoškolskim institucijama ne pristupa na odgovarajući način. U utvrđenom strateškom dokumentu potrebno je razraditi razvojne projekte – posebno prioritete, identifikovati tijela odgovorna za njihovo implementiranje u određenom vremenskom okviru, te uspostaviti mehanizme izvještavanja nadležnom tijelu od strane odgovornih osoba. Smatramo potrebnim definisati mogućnost periodične revizije strateških ciljeva i prioriteta pravaca, posebno ukoliko je u pitanju dugoročiji strateški cilj. U cilju zadovoljavanja kriterija 2.1., a koristeći razne dostupne projekte, javne visokoškolske ustanove u BiH su imale priliku i dovoljno vremena da istraže i definišu vlastito interno osiguranje kvaliteta. Ključno je da se u organizacionoj strukturi institucije uspostavi služba, ured i slična organizaciona forma za osiguranje kvaliteta, sa definisanim područjem djelovanja, profilom osoblja, i drugim organizacionim detaljima. Kultura kvaliteta bi trebala biti prožeta kroz sve aktivnosti i procese na instituciji (Kriterij 2.2). Pored toga što je potrebno identifikovati i navesti aktivnosti koje ustanova poduzima u cilju promovisanja kulture kvaliteta (događaji, štampani materijal, edukacije i sl.). Dobra praksa je organizacija ili suorganizacija skupova, radionica i sl. događaja o osiguranju kvaliteta u visokom obrazovanju. Izvještavanje o njihovom realiziranju može poslužiti kao dobar primjer opredjeljenosti institucije za kontinuirana poboljšanja i razvoj kulture kvaliteta na široj osnovi. Neophodno je posebnim dokumentom identifikovati i analitički opisati sve procese na instituciji, kao i procedure koje se koriste. Kriterijem 2.3 potrebno je usvojiti izjavu o politici kvaliteta, te na nadležnom organu institucije usvojiti dokument o unutrašnjem sistemu kvaliteta. Pored usvajanja ovih dokumenata neophodno je sve uposlenike i studente upoznati sa istim kao i sa njihovim pravima i obavezama u sistemu kvaliteta. Uloga studenata sva tri ciklusa u upravljanju visokoškolskom ustanovom i u sistemu unutrašnjeg osiguranja kvaliteta mora biti jasno i institucionalno definirana (Kriterij 2.5), te je potrebno opisati rad studentskih tijela i pojasniti na koji način se biraju studentski predstavnici na svim nivoima. Neizostavno je opisati postupke anketiranja studenata, te navesti zaključke po analizama studentskih anketa, kao i analizirati učešće studenata u institucionalnim tijelima.

Kriterij 3. se odnosi na procedure za osiguranje kvaliteta studijskih programa, i u postojećim bh okolnostima ovaj kriterij će biti zahtjevno ispuniti za većinu visokoškolskih institucija. Podkriterijem 3.1 definisano je da su procedure za predlaganje, prihvatanje, praćenje i provođenje studijskih programa uspostavljene i primjenjuju se za svaki studijski program. U tom smislu visokoškolska nstucija treba navesti nazive svih studijskih programa po ciklusima koji se na njoj izvode. Također je potrebno navesti akte koji definišu procedure za predlaganje, prihvatanje, praćenje i provođenje NPP i predstaviti web linkove na kojima su ovi akti dostupni. Institucija treba da analizira i opiše postojeće procedure realizacije studijskih programa uz eventualnu

reviziju u skladu sa kompetencijama svršenih studenata i ishodima učenja. Potrebno je kreirati (ili usvojiti postojeći prijedlog) šablon za ishode učenja za svaki predmet i zbirno za svaki studijski program, te ih povezati sa kompetencijama koje studenti trebaju imati po polaganju predmeta, odnosno po završetku studijskog programa. Kriterij 3.2 je, razvojnog karaktera i odnosi se na analiziranje i kontinuiranu težnju unapređenju studijskih programa. Potrebna je periodična i opširnija analiza samog studijskog programa, ali i kvaliteta i strukture prijavljenih i upisanih studenata na studijske programe, broj (ne)zaposlenih prema statistici, prolaznost, procenat svršenih studenata i prosječnog trajanja studija, povratne informacije s tržišta rada, ankete studenata, resurse za provođenje kvalitetne nastave i sl. Pismene analize studijskih programa treba da sačinjava studijski odsjek, uz eventualne konsultacije s tijelom za osiguranje kvaliteta, i podnosi ih nadležnom organu na raspravu. Kriterij 4. se odnosi na procedure za ocjenjivanje studenata u okviru koga podkriterij 4.1 propisuje da ustanova ima i provodi procedure koje osiguravaju fer, transparentno i konzistentno ocjenjivanje studenata utvrđene formalnim aktom koje usvaja Senat. Nastavnici na studijskom programu treba da osiguraju da je provjera znanja studenata u skladu s utvrđenim ishodima učenja (ako su definisana), da se provjerava cijeli spektar znanja te da se provjerava u skladu s nivoom kvalifikacije (ako one postoje). Potrebno je analizirati navedene procedure i pojasniti slijedeće: kontinuirano praćenje i ocjenjivanje napretka studenata tokom semestra za svaki nastavni predmet, metode ocjenjivanja, raspon (ljestvica) ocjenjivanja, raspored ispita s terminom, lokacijom i imenom ispitivača koji je utvrđen početkom semestra i javno se objavljuje, mogućnost uvida u radove, rješenja zadataka koji su bili na ispitu, nakon završenog ocjenjivanja radova, žalbenu proceduru i mogućnost polaganja ispita pred nezavisnom komisijom. Institucije trebaju odgovoriti na pitanje: na koji način se osigurava da ispitivanje bude u skladu sa ishodima učenja?

Kriterijem 4.2 predviđeno je da institucija kontinuirano prikuplja podatke i analizira uspjeh studenata na nivou studijskog programa i visokoškolske ustanove, te poduzima aktivnosti na unapređenju uspjeha studenata. Shodno ovome neophodno je opisati postupak analize prolaznosti studenata, predočiti informacije o prolaznosti studenata za nekoliko posljednjih godina i provedene analize te pružiti dokaze o provođenju mjera nakon provedenih analiza.

Ljudski resursi su obrađeni u Kriteriju 5. Iako je akreditacija studijskih programa naredni korak u sistemu akreditacije u BiH, ovaj kriterij jasno definira da institucija treba da osigurava dovoljan broj kvalificiranog nastavnog osoblja (nastavnici i saradnici) kako bi postigla obrazovne ciljeve, uspostavila i nadzirala akademska pravila i osigurala održivost svojih studijskih programa. Na svakom studijskom programu na visokoškolskoj ustanovi treba biti zaposlen dovoljan broj nastavnog osoblja u stalnom radnom odnosu s punim radnim vremenom, kako bi se osigurali kvalitet i kontinuitet nastave i podstakli vanjski saradnici da se uključe u akademske procese. S tim u vezi neophodno je izvršiti detaljnu analizu kadrovskih potencijala na svakoj visokoškolskoj ustanovi, a prema preporukama HEA-e analiza može biti zasnovana na slijedećim indikatorima: plan pokrivenosti nastave, podaci o broju, polu, starosti, stažu, zvanjima akademskog osoblja, omjeru broja stalno zaposlenih i spoljnih saradnika, omjer nastavnika/student i njegov trend u zadnje 3 godine, odnos vlastitog i gostujućeg kadra, evaluacija nastavnika od strane studenata; dostupnost nastavnika studentima i sl.

Kriterij 5.2. se odnosi na usavršavanje nastavnog osoblja kojim se ustvari zahtjeva formalni akt koji se odnosi na stručno i naučno ili umjetničko usavršavanje vlastitog osoblja i politiku razvoja ljudskih resursa, kao i objašnjenje modela motivisanja osoblja za veće zalaganje i usavršavanje (nagrade, priznanja i ostalo).

Kriterij 5.3. bavi se publikacijama vlastitog nastavnog osoblja i procedurama za izdavanje knjiga i udžbenika. Ovo je relativno lako ispuniti adekvatnim internim pravilima i procedurama, te odgovarajućim analizama uz definisanje mjera za poboljšanje. Sugeriramo institucijama da analiziraju mogućnosti komercijalizacije istraživačkih ili konsultacijskih aktivnosti nastavnika, te sve postaviti on-line. Izbor i napredovanje nastavnog osoblja je u

okviru kriterija 5.4. i uglavnom je u skladu sa važećim zakonskim propisima, zahtjevajući transparentnost i javnost cijelog postupka, kao i kompetentnost komisije za izbor u zvanje u naučnoj oblasti u kojoj prijavljeni kandidat traži izbor u zvanje. Kriterij 5.5. nalaže instituciji da redovno analizira starosnu strukturu nastavnog osoblja, odnos vlastitog i gostujućeg kadra, kvalifikacije nastavnog osoblja na svim studijskim programima, a posebno na uskostručnim predmetima. Na instituciji je potrebno detaljno opisati funkcionisanje kadrovske službe (dosijeji zaposlenih, software), te analizirati formalnu i stvarnu pokrivenost nastave, posebno naglašavajući stepen ispunjenosti nastavnih normi nastavnika na svakom studijskom programu. Za potrebe akreditacije neophodno je navesti primjer analize u pogledu akademskog osoblja, plan i realizirane mjere za poboljšanje. Sličnu analizu treba provesti i za administrativno i pomoćnog osoblje (Kriterij 5.6.).

Adekvatnost fizičkih, finansijskih, bibliotečkih i informatičkih resursa za izvođenje studijskih programa, funkcionalnost, starost, ergonomičnost i dostupnost su definisani kriterijem 6., a neophodno je njihovo procjenjivanje kontinuirano putem internih evaluacija.

Kako je Kriterijem 7. definisana neophodnost postojanja informacionog sistema za prikupljanje, analizu i korištenje relevantnih informacija za unapređenje svojih aktivnosti, visoko školske institucije bi trebale istražiti mogućnosti uvođenja Document management systema, otpočeti sa formiranjem arhiva u digitalnom obliku i definisanjem procedura unutar informacionog sistema. Kriterij 8. propisuje prezentiranje informacija za javnost što većina institucija već čini. U tom smislu svaka institucija treba razviti vlastite specifične načine pružanja informacija u kojima je uloga weba neizostavna. Zahtjev za međunarodnu saradnju propisan je kriterijem 9., a institucije visokog obrazovanja bi trebale opisati i ocijeniti međunarodnu saradnju, strateški profilirati institucije u odnosu na željeni stepen internacionalizacije, te kreirati interni plan razvoja tijela za međunarodnu saradnju s ciljem otvaranja institucije prema vani i promoviranja međunarodne mobilnosti.

4. ZAKLJUČAK

Ispunjenje Kriterija za akreditaciju (u skladu sa ESG-om) je od suštinske važnosti za proces akreditacije u BiH kako za same institucije visokog obrazovanja tako i za državu u cjelini. Institucije visokog obrazovanja ovo moraju prihvatiti kao suštinsko pitanje njihovog opstanka i daljnjeg razvoja shodno europskim principima, a BiH kao njenu spremnost i sposobnost njenih institucija za prihvatanje i dostizanje europskih vrijednosti, dobre prakse i propisanih načela kao neophodan uslov njenog uključenja u europske visoko školske tokove. Međutim, autori ovoga rada su kroz skromno iskustvo i rad u zajedničkim projektima posvećenim QA u proteklom desetljeću uočili da su još uvijek prisutne brojne nepoznanice, nejasnoće i dileme u vezi sa primjenom i zadovoljavanjem ESG i shodno njima definisanim kriterijima u visoko školskom prostoru BiH. Stoga je ovo još jedan pokušaj da se doprinese razumjevanju i uključivanju što većeg broja prije svega ljudi iz akademske zajednice, ali i drugih zainteresiranih građenju i širenje kulture kvaliteta u visokom obrazovanju. Osvrtom na svaki od propisanih kriterija, nastojeći ga što jednostavnije interpretirati, te objasniti i predložiti mogućnost i način njegovog ispunjenja na visokoškolskim institucijama u BiH nastojalo se u većoj mjeri doprinijeti približavanju i razumijevanju suštinskih zahtjeva ESG što je ključni preduslov ispunjenju bh Kriterija za akreditaciju specifično za svaku instituciju.

5. LITERATURA

- [1] Standardi i smjernice za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 13/08).
- [2] Odluka o kriterijima za akreditaciju visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH, jul 2010.
- [3] <http://www.heg.gov.ba>